

Araştırma Makalesi / Research Article

Bekâr Bireylerin Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Evlilik Rol Beklentileri ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi¹**The Examination of the Relationships Between Perceived Parental Relationship Attitudes, Marriage Role Expectations, and Marriage Anxiety of Unmarried Individuals**Merve TATARHAN²& Sare TERZİ İLHAN³

Geliş/Received: 18/03/2025

Kabul/Accepted: 24/07/2025

Öz

Bu araştırmanın amacı bekâr bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları, evlilik rol beklentileri ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 18–30 yaş aralığındaki 602 bekâr katılımcı (195'i erkek, 407'si kadın) oluşturmuştur. Çalışma grubu uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında çevrimiçi anket tekniğinden faydalanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Kaygısı Ölçeği, Evlilik Rol Beklentileri Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi için Bağımsız Gruplar için T-Testi, Tek Yönlü ANOVA Testi, Pearson Korelasyon Analizi ve Basit Doğrusal Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre algılanan ebeveyn ilişki tutumları, evlilik rol beklentileri ve evlilik kaygısı arasında anlamlı ilişkiler mevcuttur. Bekâr bireylerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları ve evlilik rol beklentileri evlilik kaygısı düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Ayrıca araştırmada evlilik kaygısı, algılanan ebeveyn ilişki tutumları ve evlilik rol beklentilerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik kaygısı, algılanan ebeveyn ilişkisi, evlilik rol beklentileri.

Abstract

The aim of this study is to examine the relationships between perceived parental relationship attitudes, marriage role expectations, and marriage anxiety of unmarried individuals. The survey model, one of the quantitative research methods, was used in the study. The study group consisted of 602 unmarried participants (195 male, 407 female) between the ages of 18–30. The study group was determined by the convenience sampling method. The online survey technique was used to collect the research data. Personal Information Form, Marriage Anxiety Scale, Marriage Role Expectations Scale, and Perceived Parental Relationship Scale were used as data collection tools. Independent Groups T-Test, One-Way ANOVA Test, Pearson Correlation Analysis, and Simple Linear Regression Analysis were performed for data analysis. According to the findings, there are significant relationships between perceived parental relationship attitudes, marriage role expectations, and marriage anxiety. Perceived parental relationship attitudes and marriage role expectations of unmarried individuals significantly predict their marriage anxiety levels. In addition, the study found that marital anxiety, perceived parental

¹ Bu araştırma ilk yazarın Dr. Öğr. Üyesi Sare Terzi İlhan danışmanlığında yürüttüğü “Evli Olmayan Bireylerin Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Evlilik Rol Beklentileri ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat, Türkiye. E-posta: tatarhanmerve@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7005-2859>

³ Sorumlu Yazar / Coreponding author, Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya, Türkiye. E-posta: sareterzi@amasya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7728-8909>

relationship attitudes, and marital role expectations showed significant differences in terms of gender variable. The findings were discussed within the framework of the relevant literature.

Keywords: Marriage anxiety, perceived parental relationship, marriage role expectations

1. GİRİŞ

Evlilik; toplumların geleceğini şekillendiren ve benzeri olmayan önemli bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 2022). Ancak bazı durumlar insanların evlilik yaşamına ilişkin kaygı duymalarına neden olabilmektedir (Payat ve Öksüz, 2022). Özellikle evlenme yaşı ortalamasındaki yükseliş; son zamanlarda insanların evliliğe daha çekimser yaklaştığını, evliliği ötelediklerini ve evliliğe ilişkin kaygı duyduklarını düşündürmektedir.

1.1. Evlilik Kaygısı

Kaygı, kişinin gelecekle ilgili belirsizlikten kaynaklanan bir tehlike beklentisi ve potansiyel olarak sorun yaratabilecek durumların neden olduğu gerginlik veya endişe hali olarak açıklanmaktadır (Budak, 2000). Evlenme çağındaki bireyler evlilik sonrasındaki yeni yaşamlarının önceden kestirilememesi ya da karşı tarafı tam olarak tanımadığı gibi sebeplerle ikilemde kalarak evlilik kaygısı geliştirebilirler. Bu bireyler evliliğin bireysel yaşamlarını sınırlandıracağını düşünerek kontrol altına alınmak istemedikleri için evlilikten kaçınma davranışı gösterebilirler (Çelik ve Erkilet, 2019). Yaşanan bu kaygı ve kaçınma durumunu açıklayan bazı durumlar söz konusudur. Özellikle 21. yüzyıldaki teknolojik ve sosyal gelişmeler bireylerin evliliğe atfettiği önemi, evliliklerin yapısını ve insanların evliliğe yönelik beklentilerini büyük ölçüde farklılaştırmıştır (Kestir, 2021). Bu gelişmelere ek olarak boşanma oranlarının artması, özellikle boşanmaların büyük bir kısmının evliliğin ilk yıllarında olması ve toplumsal cinsiyet rollerinin farklılaşması bireylerin eş seçme ve evlilik sürecine ilişkin endişelerini artırmaktadır. Bu endişeler evlenme çağına gelen bireylerin evliliğe ilişkin olumsuz inançlara sahip olmalarına, evlilik hakkında bilişsel-psikolojik ikilemler yaşamalarına neden olmakta ve bunun sonucunda evlilik sonrasında bazı istenmeyen durumların ortaya çıkabileceği düşüncesi evlilik kaygısını ortaya çıkarmaktadır (Çelik ve Erkilet, 2019). Ayrıca eş seçimi sürecinde beklentilerin karşılanıp karşılanmayacağını düşünmek gibi karşıdaki kişinin de beklentilerinin neler olabileceğini düşünmek kaygı düzeylerini artırmaktadır (Payat ve Öksüz, 2022).

Evliliğin bireylerin hayatında önemli bir rol oynaması ve kişinin yaşamının büyük bir kısmını etkisi altına alacak olması sebebiyle bireylerin evlilik kaygılarını anlamak ve açıklamak önem kazanmaktadır (Kestir, 2021). Evlilik kaygısını açıklamada pek çok faktörün etkisinden söz edilmektedir. Bireylerin geçmiş yaşantıları, eğitim düzeyleri, bağlanma biçimleri, kültürel değerleri, evlilikten beklentileri, tecrübeleri, anne-babalarının evlilik rolleri, yaşam tarzı ve psikolojik dayanıklılıkları gibi pek çok faktör evlilik kaygısının ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Sezer, 2019; Yazıcı Çelebi, 2017). Ayrıca bireyler yaşamlarının ilk anından itibaren evlilik yaşamı ile ilgili olumlu veya olumsuz birçok uyarının etkisi altında kalmaktadırlar (Güler, 2021). Örneğin evlilik çağındaki bireyler evliliğe ilişkin beklentilerini önceki ilişki deneyimlerinden yola çıkarak ve anne-babalarını ya da evlilik yaşamı içerisindeki yakın çevresini gözlemleyerek şekillendirebilirler (Riggio ve Weiser, 2008; Ünver ve ark., 1986). Bu doğrultuda evlilik yaşamı ile ilgili bakış açılarının şekillenmesinde en temelde bireyin içine doğduğu ailenin yer aldığı söylenebilir. Kültürlenme sürecinde birey üzerindeki etkide aktif rol alan anne-babalar, evlilik konusunda da eş ilişkileri açısından çocuklarına rol-model olmaktadır (Tosun ve Yazıcı, 2021). Bu sebeple bireylerin anne-babalarında gözlemledikleri ilişki tutumları, kendi evlilik süreçlerine yönelik bazı beklentilerin oluşumuna zemin oluşturmaktadır. Bazı çalışmalarda bu durumu destekler nitelikte anne-babası boşanmış kişilerin evlilik kaygısı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kestir, 2021; Öz, 2022; Sönmez, 2022). Dolayısıyla evlenme çağındaki bireylerde anne-baba ilişkisinin evliliğe

ilişkin bakış açıları üzerinde etkisi olduğu görüldüğünden, bu çalışmada evlilik kaygısı ile ilişkisi araştırılan değişkenlerden biri algılanan ebeveyn ilişki tutumudur.

1.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi

Bireylerin evliliğe yönelik bakış açıları kendi ebeveynleri arasındaki ilişki biçiminden etkilenebilir. Hatta insanlar eş seçimi sürecinde kendi kişilik özelliklerine benzeyen birini eş adayı görmeyi yanı sıra anne ve babasının mevcut eş rollerini dikkate alarak ebeveynlerine benzer nitelikteki birini seçme eğiliminde olabilirler (Çelik ve Öziş, 2016). Bu açıdan anne-baba ilişkilerinin çocukluk döneminden itibaren gözlemlenmesi ve rol-model alınması, çocukların edindikleri ilişki tecrübelerini gelecekte kendi aşk ve evlilik hayatına yansıtmalarına sebep olmaktadır (Tetik, 2018). Ayrıca gelecek nesil için rol model olan anne ve baba arasındaki ilişki; kadın-erkek ilişkisine yönelik örnek oluşturmaktadır (Kağıtçıbaşı ve Sunar, 1997). Başka bir ifadeyle potansiyel eş adayları, anne-babalarından görerek deneyimledikleri bilgi ve tecrübeler ışığında kendi evlilik süreçlerindeki sorumluluklarına ve partnerlerinden taleplerine karar vererek evlilik rol beklentilerini belirlemektedirler (Çopur ve Şafak, 1999; Mangus, 1957). Dolayısıyla bu çalışmada da evlilik kaygısı ile ilişkili olduğu düşünüldüğünden ele alınan diğer bir değişken evlilik rol beklentileridir.

1.3. Evlilik Rol Beklentileri

Evlilik rol beklentileri, eşlerin evlilik sürecinde birbirlerinden neler yapmalarını ve nasıl davranmaları gerektiğini tanımladıkları davranışlardır (Dyer, 1962; Hurvitz, 1965; Tosun ve Yazıcı, 2021). Evliliğe dair bu beklentiler kişisel ve çevresel kaynaklardan etkilenecek olmaktadır (Akyazı ve ark., 2022). Genel olarak değerlendirildiğinde ise beklentilerin iki sınıf altında toplandığı görülmektedir. Tosun ve Yazıcı'ya (2021) göre bu iki sınıf geleneksel ve eşitlikçi olarak ortaya çıkmaktadır. Evlilikten beklentiler bu durumda, bireylerin geleneksel bakış açısına mı yoksa eşitlikçi bakış açısına mı sahip olduğuna göre değişmektedir (Canel, 2007). Geleneksel yaklaşımda kadının rolü ev işlerinden sorumlu olmak iken erkeğin rolü evin geçimini sağlamaktır (Morgan ve Walker, 1983). Eşitlikçi yaklaşımda ise çiftler arasındaki roller farklılık gösterebilmekte ve iş birliğine dayalı bir sistem temel alınmaktadır (Rawls, 1971). Eş seçiminin işlevsel bir şekilde yapılabilmesi için bireyin rol beklentilerini iyi bilmesi, beklentilerinin gerçekçiliğini değerlendirmesi ve benzer beklentilere sahip bir partnerle ilişki kurması beklenmektedir (Çopur ve Şafak, 1999; Tunç, 2019). Berger ve Kellner (1964), rol beklentileri farklılık gösteren partnerlerin büyük ihtimalle çift kimliği kazanamayacaklarını ve birbirlerinden kopmaya başlayacaklarını belirtmektedirler. Dolayısıyla evlilik sonrası sorunlara yol açabilen rol beklentilerinin evlilik öncesinde ele alınması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda; sosyokültürel ve bireysel pek çok faktörün evliliğe ilişkin tutum ve davranışları etkilediğini söylemek mümkündür (Akbaş ve ark., 2019; Akyazı ve ark., 2022; Doğru, 2017; Hacıoğlu, 2023). TÜİK (2023) tarafından yayımlanan evlilik istatistiklerine bakıldığında ise boşanma oranlarındaki artış, ortalama evlenme yaşının artması gibi istatistiki bilgiler evliliğe ilişkin tutum ve davranışları olumsuz yönde etkileyen faktörler olduğunu ve bireylerin evliliğe ilişkin bazı olumsuz değerlendirme ve algılarının olduğunu düşündürmektedir. Evliliğe ilişkin olumsuz değerlendirme ve algılar neticesinde ele alınabilecek konulardan biri de evlilik kaygısıdır. Literatürde henüz yeni bir çalışma alanı olarak rastlanılan ve uluslararası literatürde de eksikliği göze çarpan evlilik kaygısına yönelik ilk olarak Çelik ve Erkilet (2019) tarafından ölçek geliştirme çalışması gerçekleştirilmiş ve daha sonra sınırlı sayıda da olsa bazı çalışmalar yapılmıştır. Buna göre yapılan çalışmalarda evlilik kaygısıyla ilişkili olarak; romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk (Sezer, 2019), evliliğe yüklenen anlam (Güler, 2021; Öz, 2022), evlilik beklentileri (Güler, 2021), beden algısı, cinsel benlik şeması ve ana-babaya bağlanma stilleri (Kestir, 2021), mutluluk

korkusu (Payat ve Öksüz, 2022), toplumsal cinsiyet rolleri (Öz, 2022; Sönmez, 2022), evlilik tutumları (Sönmez, 2022) ve psikolojik esneklik (Öz, 2022) değişkenleri ele alınırken sağlık alanında ise; gebelik öncesi doğum korkusu (Ünal ve ark., 2022), ruhsal hastalık riski ve yaşam kalitesi (Akın, 2022) değişkenleri ele alınmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonuçları, özellikle genç bireylerde görülen evlilik kaygısının nedenlerinin bilinmesi ve erken dönemde iyileştirme uygulamaları yapılabilmesi için gerekli verilerin sağlanması amacıyla yönelik olarak çok daha geniş kapsamda ele alınması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu doğrultuda yapılan bu araştırmada; bekâr bireylerin algılanan ebeveyn ilişki tutumları, evlilik rol beklentileri ve evlilik kaygısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmiş zamanda ya da şu anda mevcut olan bir olguyu açıklamaya yardımcı olan tanımlayıcı bir modeldir (Karasar, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre araştırmacı zaman ve maliyet ekonomikliği, çalışma grubunun ulaşılabilir olabilmesi faktörleri açısından araştırmanın yapılacağı çalışma grubunu kendisi belirlemektedir (Karasar, 2016). Araştırmanın çalışma grubu; 18–30 yaş arasında ve medeni durumu bekâr olan 195’i erkek, 407’si kadın olmak üzere toplamda 602 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlerine İlişkin Bilgiler

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Erkek	195	32.4
	Kadın	407	67.6
	Toplam	602	100
Yaş	18–21	134	22.3
	22–25	249	41.4
	26–30	219	36.3
	Toplam	602	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul	1	.2
	Ortaokul	10	1.7
	Lise	215	35.7
	Ön Lisans	149	24.8
	Lisans	178	29.6
	Lisansüstü	49	8.1
	Toplam	602	100
Romantik İlişki Durumu	İlişkisi var	227	37.7
	İlişkisi yok	375	62.3
	Toplam	602	100

Romantik İlişki Deneyimi Geçmişi	İlişki deneyimi var	411	68.3
	İlişki deneyimi yok	191	31.7
	Toplam	602	100
Ebeveyn Birliktelik Durumu	Birlikte	540	89.7
	Ayrı - Boşanmış	62	10.3
	Toplam	602	100

2.3. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, mevcut ilişki durumu, geçmiş ilişki deneyimleri ve ebeveynlerinin birliktelik durumu hakkında bilgi sağlamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ): Çelik ve Erkilet (2019) tarafından geliştirilmiştir. 13 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Dörtlü Likert tipi ölçek ile puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93'tür. Bu çalışma için iç tutarlılık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği (AEİÖ): Çelik ve Öziş (2016) tarafından geliştirilmiştir. Hem anne hem de baba tutumunu değerlendirmeye yönelik iki formdan ve toplamda 37 maddeden oluşan ölçek dörtlü Likert tipinde puanlanmaktadır. Ölçek “otoriter”, “ilgisiz”, “koruyucu”, “demokratik” ve “bağımlı” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri anne formunda .56 ile .89 arasında, baba formunda ise .53 ile .82 arasındadır. Bu çalışmada AEİÖ'nün anne formuna ait alt boyutların Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları otoriter alt boyutu için .79, ilgisiz alt boyutu için .93, koruyucu alt boyutu için .79, demokratik alt boyutu için .92, bağımlı alt boyutu için .85 olarak bulunmuştur. Baba formuna ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ise otoriter alt boyutu için .79, ilgisiz alt boyutu için .91, koruyucu alt boyutu için .80, demokratik alt boyutu için .93, bağımlı alt boyutu için .86 olarak hesaplanmıştır.

Evlilik Rol Beklentileri Ölçeği (ERBÖ): Köksal ve İlhan (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 40 maddeden oluşmaktadır ve “geleneksel” ve “eşitlikçi” olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. İç tutarlılık katsayısı geleneksel alt boyut için .92, eşitlikçi alt boyut için .87; ikinci uygulamada ise geleneksel için .93, eşitlikçi için .88 olarak ölçülmüştür. Bu çalışmada iç tutarlılık katsayısı eşitlikçi alt boyutu için .96, geleneksel alt boyutu için ise .93 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 22.00 programından yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Araştırma verilerinin çarpıklık ve basıklık değerleri ± 2 aralığında yer aldığından verilerin normal dağılım gösterdiği (George ve Mallery, 2010) anlaşılmıştır. Bu sebeple araştırma sorularının analizi için parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür (Büyüköztürk, 2020). Araştırmada verilerinin analizinde Pearson Korelasyon Analizi, Basit Doğrusal Regresyon Analizi, Bağımsız Gruplar İçin T-Testi, Tek Yönlü ANOVA kullanılmıştır.

2.5. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD

dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Amasya Üniversitesi Bilim Etik Kurulu / Sosyal Bilimler Etik Kurulu’nun 03.10.2023 tarih ve 5051sayılı toplantısında alınan karar ile etik kurul izni onaylanmıştır.

BULGULAR

Verilere ilişkin bilgi vermesi amacıyla ilk olarak Tablo 2’de tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir:

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Min.	Max.	$\bar{X}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
EKÖ Toplam*	.00	39.00	19.71	.43	-.28	-.78
ERBÖ Geleneksel**	20.00	99.00	54.51	.71	-.13	-.74
ERBÖ Eşitlikçi**	46.00	100.00	82.39	.68	-.38	-1.40
AEİÖ Otoriter (Anne)***	.00	9.00	4.84	.10	-.16	-.72
AEİÖ Otoriter (Baba)***	.00	9.00	5.49	.10	-.33	-.60
AEİÖ İlgisiz (Anne)***	.00	27.00	9.49	.30	.29	-.99
AEİÖ İlgisiz (Baba)***	.00	27.00	11.61	.29	.05	-.75
AEİÖ Koruyucu (Anne)***	.00	18.00	10.69	.16	-.20	-.46
AEİÖ Koruyucu (Baba)***	.00	18.00	10.38	.17	-.22	-.45
AEİÖ Demokratik (Anne)***	2.00	36.00	24.56	.32	-.31	-.47
AEİÖ Demokratik (Baba)***	.00	36.00	22.81	.34	-.31	-.21
AEİÖ Bağımlı (Anne)***	.00	21.00	9.35	.21	.04	-.76
AEİÖ Bağımlı (Baba)***	.00	21.00	8.55	.21	.17	-.83

Not.*Evlilik Kaygısı Ölçeği; **Evlilik Rol Beklentileri Ölçeği alt boyutu; ***Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği alt boyutu

Katılımcıların evlilik kaygısı ve algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analize ilişkin veriler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Evlilik Kaygısı ile Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları Arasındaki İlişki Analizi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
EKÖ ^a	1										
Otoriter(A) ^b	.17**	1									
Otoriter(B) ^b	.10*	.51**	1								
İlgisiz(A) ^b	.44**	.44**	.19**	1							
İlgisiz(B) ^b	.40**	.34**	.41**	.78**	1						

Koruyucu(A) ^b	-	-	-	-	-	1					
	.17**	.13**	-.05	.21**	.20**						
Koruyucu(B) ^b	-	-	-	-	-	.84**	1				
	.15**	-.05	.19**	.11**	.31**						
Demokratik(A) ^b	-	-	-	-	-	.55**	.49**	1			
	.37**	.27**	.15**	.49**	.45**						
Demokratik(B) ^b	-	-	-	-	-	.48**	.59**	.83**	1		
	.34**	.14**	.32**	.32**	.57**						
Bağımlı(A) ^b	.22**	.05	.04	.38**	.32**	.17**	.16**	.09*	.06	1	
Bağımlı(B) ^b	.23**	.16**	-.06	.49**	.25**	.11**	.20**	.01	.17**	.81**	1

Not. ** $p<.01$; * $p<.05$; ^aEvlilik Kaygısı Ölçeği; ^bAlgılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği alt boyutu; (A): Anne formu; (B): Baba formu

Tablo 3'e göre evlilik kaygısı ile annenin algılanan otoriter tutumu ($r = .17, p<.01$) ve babanın algılanan otoriter tutumu ($r = .10, p<.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Buna göre ebeveyn ilişkisinde annenin ve babanın otoriter tutuma sahip olduğu algısı arttıkça evlilik kaygısı düzeyi de artmaktadır. Annenin ilgisiz ilişki tutumu ($r = .44, p<.01$) ve babanın ilgisiz ilişki tutumu ($r = .40, p<.01$) alt boyutları ile evlilik kaygısı arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Buna göre annenin ve babanın duygusal ilişkileri içerisinde ilgisiz tutumlara sahip olmasına yönelik algı düzeyi arttıkça evlilik kaygısı da artmaktadır.

Annenin koruyucu tutumu algısı ($r = -.17, p<.01$) ve babanın koruyucu tutumu algısı ($r = -.15, p<.01$) ile evlilik kaygısı arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Buna göre annenin ve babanın koruyucu ilişki tutumu algısı arttıkça evlilik kaygısı düzeyi azalmaktadır. Annenin ($r = -.37, p<.01$) ve babanın ($r = -.34, p<.01$) demokratik ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkiler mevcuttur. Buna göre annenin ve babanın demokratik ilişki tutumu algısı arttıkça evlilik kaygısı azalmaktadır. Son olarak annenin ($r = .22, p<.01$) ve babanın ($r = .23, p<.01$) bağımlı ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler mevcuttur. Buna göre bireylerin anneye ve babaya ilişkin bağımlı ilişki tutumu algısı arttıkça evlilik kaygısı düzeyleri de artmaktadır.

Katılımcıların evlilik kaygıları ve evlilik rol beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analize ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Evlilik Kaygısı ile Evlilik Rol Beklentileri Arasındaki İlişki Analizi

Değişkenler	1	2	3
Evlilik Kaygısı Ölçeği	1		
ERBÖ – Eşitlikçi ^a	-.38**	1	
ERBÖ – Geleneksel ^a	.24**	-.49**	1

Not. ** $p<.01$; * $p<.05$; ^aEvlilik Rol Beklentileri Ölçeği alt boyutu

Tablo 4'e göre eşitlikçi rol beklentileri ile evlilik kaygısı arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki mevcutken ($r = -.38, p<.01$), geleneksel rol beklentileri ile evlilik kaygısı arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = .24, p<.01$). Diğer bir ifadeyle; bireylerin eşitlikçi beklentileri arttıkça evlilik kaygısı azalırken; geleneksel beklentileri arttıkça evlilik kaygıları artmaktadır.

Katılımcıların evlilik rol beklentileri ile algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları arasındaki ilişki belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Evlilik Rol Beklentileri ile Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları Arasındaki İlişki Analizi

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ERBÖ-Geleneksel ^a	1											
ERBÖ – Eşitlikçi ^a	-.49**	1										
Otoriter-Anne ^b	.18**	-.19**	1									
Otoriter-Baba ^b	.01	.06	.51**	1								
İlgisiz-Anne ^b	.49**	-.59**	.44**	.19**	1							
İlgisiz-Baba ^b	.31**	-.36**	.34**	.41**	.78**	1						
Koruyucu-Anne ^b	.01	.22**	-.13**	-.05	-.21**	-.20**	1					
Koruyucu-Baba ^b	.09*	.11**	-.05	-.19**	-.11**	-.31**	.84**	1				
Demokratik-Anne ^b	-.14**	.39**	-.27**	-.15**	-.49**	-.45**	.55**	.49**	1			
Demokratik-Baba ^b	-.04	.23**	-.14**	-.32**	-.32**	-.57**	.48**	.59**	.83**	1		
Bağımlı-Anne ^b	.45**	-.34**	.05	.04	.38**	.32**	.17**	.16**	.09*	.06	1	
Bağımlı-Baba ^b	.52**	-.46**	.16**	-.06	.49**	.25**	.11**	.20**	.01	.17**	.81**	1

Not. ** $p < .01$; * $p < .05$; ^aEvlilik Rol Beklentileri Ölçeği alt boyutu; ^bAlgılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği alt boyutu

Tablo 5’e göre; annenin otoriter tutumu alt boyutu ile geleneksel evlilik rol beklentileri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .18, p < .01$) görülürken, eşitlikçi evlilik rol beklentileri ile arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.19, p < .01$) mevcuttur. Annenin ilişki tutumunun otoriter olarak algılanma düzeyi arttıkça bireylerin geleneksel rol beklentilerine sahip olma düzeyleri de artarken, eşitlikçi rol beklentilerine sahip olma düzeyleri azalmaktadır. Ancak babanın otoriter ilişki tutumu alt boyutu ile geleneksel ($r = .01, p > .05$) ve eşitlikçi ($r = .06, p > .05$) evlilik rol beklentileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Annenin ilgisiz ilişki tutumu algısı ile geleneksel rol beklentileri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .49, p < .01$) olduğu görülürken; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.59, p < .01$) saptanmıştır. Babanın algılanan ilgisiz ilişki tutumu ile geleneksel rol beklentileri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .31, p < .01$) mevcutken; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.36, p < .01$) olduğu görülmektedir. Bireylerin hem annelerinin hem babalarının ilişki tutumlarını ilgisiz olarak algılama oranları arttıkça geleneksel rol beklentilerine sahip olma düzeyleri artmakta, eşitlikçi rol beklentilerine sahip olma düzeyleri ise azalmaktadır.

Annenin algılanan koruyucu tutumu düzeyi ile geleneksel rol beklentileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($r = .01, p > .05$); eşitlikçi rol beklentileri ile arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .22, p < .01$) olduğu saptanmıştır. Babanın algılanan koruyucu ilişki tutumu düzeyiyle geleneksel rol beklentileri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .09, p < .05$) tespit edilirken; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında da düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .11, p < .01$) olduğu görülmektedir. Bireylerin annenin ve babanın koruyucu ilişki tutumu algısı arttıkça eşitlikçi rol beklentilerine sahip olma düzeyleri

artmaktadır. Babanın koruyucu ilişki tutumu algısı arttıkça geleneksel rol beklentilerine sahip olma oranı da artmaktadır.

Annenin algılanan demokratik ilişki tutumu düzeyi ile geleneksel rol beklentileri arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.14, p < .01$) olduğu; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında da orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .39, p < .01$) olduğu bulunmuştur. Babanın algılanan demokratik tutumu ile geleneksel rol beklentileri arasında istatistiksel anlamda herhangi bir ilişki mevcut değilken ($r = -.04, p > .05$); eşitlikçi rol beklentileri ile arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .23, p < .01$) olduğu görülmektedir. Bireylerde algılanan anne ve baba demokratik tutumu düzeyi arttıkça eşitlikçi rol beklentilerine sahip olma düzeyleri de artmaktadır. Annenin algılanan demokratik ilişki tutumu düzeyi arttıkça geleneksel beklentilere sahip olma oranı azalmaktadır.

Annenin bağımlı ilişki tutumuna sahip olarak algılanma düzeyi ile geleneksel rol beklentileri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .45, p < .01$) olduğu; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında ise orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.34, p < .01$) olduğu görülmektedir. Babanın algılanan bağımlı ilişki tutumu düzeyi ile geleneksel rol beklentileri arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .52, p < .01$) bulunurken; eşitlikçi rol beklentileri ile arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = -.46, p < .01$) tespit edilmiştir. Anne ve babalarının ilişki tutumlarını bağımlı olarak algılama düzeyleri arttıkça bireyler, daha çok geleneksel rol beklentilerine sahip olurken; ebeveynlerinin ilişkideki tutumunu bağımlı olarak algılama düzeyleri düştükçe daha çok eşitlikçi rol beklentilerine sahip olmaktadır.

Katılımcıların evlilik rol beklentileri ve algıladıkları ebeveyn ilişki tutumlarının evlilik kaygısı üzerindeki yordama gücünü belirlemek amacıyla Basit Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına ilişkin veriler Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Evlilik Rol Beklentileri ve Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumunun Evlilik Kaygısı Üzerindeki Yordayıcı Gücünü Belirlemeye İlişkin Analiz Sonuçları

Yordayıcı Değişken	R	R ²	F	B	β	T	p
ERBÖ-Eşitlikçi*	.38	.15	104.08	-.25	-.38	-10.20	.000
ERBÖ-Geleneksel*	.24	.06	37.04	.15	.24	6.09	.000
Otoriter-Anne**	.17	.03	18.28	.73	.17	4.28	.000
Otoriter-Baba**	.10	.01	6.32	.44	.10	2.51	.012
İlgisiz-Anne**	.44	.19	141.03	.63	.44	11.88	.000
İlgisiz-Baba**	.40	.16	116.86	.60	.40	10.81	.000
Koruyucu-Anne**	.17	.03	17.57	-.44	-.17	-4.19	.000
Koruyucu-Baba**	.15	.02	14.04	-.39	-.15	-3.75	.000
Demokratik-Anne**	.37	.14	95.14	-.50	-.37	-9.75	.000
Demokratik-Baba**	.34	.11	76.50	-.42	-.34	-8.75	.000
Bağımlı-Anne**	.22	.05	31.01	.46	.22	5.57	.000
Bağımlı-Baba**	.23	.05	33.52	.48	.23	5.79	.000

Not. *Evlilik Rol Beklentileri Ölçeği alt boyutu; **Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği alt boyutu

Tablo 6’ya göre; eşitlikçi rol beklentileri ($R = .38, R^2 = .15, F(1, 600) = 104.08, p < .01$), geleneksel rol beklentileri ($R = .24, R^2 = .06, F(1, 600) = 37.04, p < .01$), anne otoriter ilişki tutumu ($R = .17, R^2 = .03, F(1, 600) = 18.28, p < .01$), baba otoriter ilişki tutumu ($R = .10, R^2 =$

.01, $F(1, 600) = 6.32, p < .01$), anne ilgisiz ilişki tutumu ($R = .44, R^2 = .19, F(1, 600) = 141.03, p < .01$), baba ilgisiz ilişki tutumu ($R = .40, R^2 = .16, F(1, 600) = 116.86, p < .01$), anne koruyucu ilişki tutumu ($R = .17, R^2 = .03, F(1, 600) = 17.57, p < .01$), baba koruyucu ilişki tutumu ($R = .15, R^2 = .02, F(1, 600) = 14.04, p < .01$), anne demokratik ilişki tutumu ($R = .37, R^2 = .14, F(1, 600) = 95.14, p < .01$), baba demokratik ilişki tutumu ($R = .34, R^2 = .11, F(1, 600) = 76.50, p < .01$), anne bağımlı ilişki tutumu ($R = .22, R^2 = .05, F(1, 600) = 31.01, p < .01$) ve baba bağımlı ilişki tutumu ($R = .23, R^2 = .05, F(1, 600) = 33.52, p < .01$) değişkenlerinin evlilik kaygısının anlamlı yordayıcısı olduğu görülmektedir. Değişkenlerin evlilik kaygısına ilişkin varyansı açıklama düzeyleri incelendiğinde bağımlı değişkeni en yüksek oranda yordayan değişkenler olarak anne ilgisiz ilişki tutumu %19, baba ilgisiz ilişki tutumu %16, eşitlikçi rol beklentileri %15, anne demokratik ilişki tutumu %14 ve baba demokratik ilişki tutumu %11 oranında öne çıkarken, etkisi bu oranların altında kalan diğer değişkenler de modele anlamlı katkılar sunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Otoriter Ebeveyn İlişki Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

İlk olarak annenin ve babanın ilişki tutumunu otoriter olarak algılama düzeyi ile evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde bu bulguyu destekler şekilde otoriter ebeveyn ilişki tutumunun bireylerin romantik ilişkilere yönelik tutum ve davranışlarını ortaya koyan bazı değişkenlerle ilişkili olduğu görülmüştür (Çopuroğlu, 2022; Gümüş, 2021; Öziş, 2016; Tetik, 2018; Tosun ve Yazıcı, 2021; Tükel, 2018; Uzun, 2020). Örneğin Tükel (2018) evli bireylerin evliliğe dair problem çözme becerilerinin baba otoriter tutumu ile negatif yönlü bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tosun ve Yazıcı (2021) ise baba ilişki tutumunu otoriter olarak algılama düzeyi arttıkça bireylerin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarının da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer taraftan anne-baba arasındaki ilişkinin ebeveynlik tutumlarıyla benzerlik gösterdiği (Yavuzer, 2011) bilindiğinden otoriter ebeveynlik tutumu ile ilgili çalışmaların algılanan otoriter ebeveyn ilişkisiyle ilişkilendirilebileceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda Çiftci ve Gülaçtı'nın (2019) yaptıkları çalışmada annenin ve babanın otoriter ebeveynlik tutumu düzeyleri arttıkça bireylerin flört kaygılarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde otoriter olarak algılanan anne-baba ilişki biçiminin çoğunlukla bireylerin olumsuz romantik ilişki inançlarına sahip olmalarına ve evlilikte problem çözme becerilerinin zayıf olmasına yol açtığı söylenebilir. Dolayısıyla otoriter ebeveyn ilişkisine sahip bireylerin evlilik kaygılarının yüksek olması beklenen bir durumdur.

İlgisiz Ebeveyn İlişki Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

Anne ve babanın ilgisiz ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde benzer şekilde ilgisiz anne-baba ilişki tutumunun bireylerin romantik ilişkileri ve evlilik algıları üzerinde olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Örneğin Öziş (2016) babalarını ilgisiz ilişki tutumuna sahip olarak algılayan evli bireylerin evlilik yaşam doyumlarının daha düşük olduğunu bulmuştur. Tükel'e (2018) göre evli bireylerin evlilikte problem çözme becerileri babanın ilgisiz ilişki tutumuyla ters orantılıdır. Gümüş (2021) ise algılanan ilgisiz anne-baba ilişki tutumu ile psikolojik ve fiziksel flört şiddetine maruz kalmaya yönelik tutumlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit etmiştir.

Koruyucu Ebeveyn İlişki Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

Annenin ve babanın koruyucu ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alan yazında yapılan çalışmalarda koruyucu ebeveyn ilişki tutumunun hem flört hem de evlilik ilişkilerinde partnerle olan etkileşimleri olumlu etkilediği

görülmüştür (Saral, 2018; Tükel, 2018; Uzun, 2020). Tükel (2018) tarafından yapılan çalışmada annenin ve babanın ilişki tutumunu koruyucu olarak algılama oranı arttıkça bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin de arttığı görülmektedir. Uzun'un (2020) yaptığı çalışmada anne ve babalarının romantik ilişkilerindeki tutumunu koruyucu olarak algılama düzeyi yüksek olan bireylerin partnere saygı düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Saral'ın (2018) çalışmasında ise anne-babanın koruyucu ilişki tutumlarının, bireylerde karşı cinsle yakınlık kurma ihtiyacı ve karşı cinsin de kendisine ihtiyaç duyduğunu düşünmesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda koruyucu anne-baba ilişki tutumu algısına sahip bireylerin ilişki kalitelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Aynı zamanda koruyucu ebeveyn ilişki tutumu algısının bekâr bireylerin romantik ilişki kurma tutumları üzerinde pozitif etkileri olduğu çıkarımı yapılabilir.

Demokratik Ebeveyn İlişki Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

Anne ve babanın demokratik ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Literatürdeki çalışmalar da demokratik ebeveyn ilişkilerinin bireylerin romantik ilişkileri ve evlilik hayatları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Büyükarıslan, 2023; Çopuroğlu, 2022; Gümüş, 2021; Öziş, 2016; Tetik, 2018; Tosun ve Yazıcı, 2021; Tükel, 2018; Uzun, 2020). Örneğin Öziş'in (2016) yaptığı çalışmada anneye ilişkin algılanan demokratik ilişki tutumuna sahip bireylerin evlilik yaşam doyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Çopuroğlu (2022) da anne ve babasını romantik ilişkilerinde demokratik tutuma sahip olarak algılayan bireylerin duygusal ilişkilerinde mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tükel (2018) annenin ilişki tutumunu demokratik olarak algılayan bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Uzun'un (2020) yaptığı çalışmada ise hem annenin hem de babanın ilişki tutumunu demokratik olarak algılayan bireylerin partnere yönelik saygı düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede demokratik ebeveyn ilişkisinin bireylerin romantik ilişkileri üzerinde olumlu etkileri olduğu ve ilişki doyumunu artırdığı söylenebilir.

Bağımlı Ebeveyn İlişki Tutumu ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

Anne ve babanın bağımlı ilişki tutumu algısı ile evlilik kaygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Alanyazın bulguları da bu sonucu desteklemektedir. Örneğin Tükel (2018), annesine yönelik bağımlı ilişki tutumunu algılayan bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Gümüş (2021), ebeveynlerini bağımlı olarak algılayan bireylerin psikolojik ve fiziksel flört şiddetine daha fazla maruz kaldığını ortaya koymuştur. Tosun ve Yazıcı (2021) ise annesini bağımlı ilişki tutumuna sahip olarak algılayan bireylerin geleneksel evlilik rollerini benimsediklerini bildirmiştir. Bağımlı ilişki tutumuna sahip ebeveynler kendinden çok eşini düşünen, hayatının merkezinde eşi olan, onay alma ihtiyacı hisseden, terk edilme endişesi taşıyan ve düşük özgüvenli kişiler olarak nitelendirilmektedir (Çelik ve Öziş, 2016; Spann, 1989). Bu özellikler geleneksel evlilik rollerindeki güç dengesizliği ile örtüşmektedir (İmamoğlu, 1993; Tarhan, 2018). Geleneksel yapılarda bir partnerin otoriter, diğerrinin ise boyun eğici davranışlar sergilediği görülmektedir. Hünler ve Gençöz'e (2003) göre boyun eğici davranışlar evlilikte problem çözme becerilerini negatif yönde yordamaktadır. İlişkide şiddet eğilimlerinin de geleneksel anlayışın bir uzantısı olduğu ifade edilmektedir (Grest ve ark., 2017; Günindi Ersöz, 2011; Turan, 2018). Evlilik kaygısı literatüründe şiddete maruz kalma korkusu da önemli bir belirleyici olarak görülmektedir (Akbaş ve ark., 2019; Aksakal, 2022; Fereydonpour ve ark., 2020). Ebeveynler arası ilişkinin çocukların evlilik rolleri konusundaki öğrenmelerinde etkili olduğu bilinmektedir (Coleman ve Ganong, 1984; Çopur ve Şafak, 1999; Ganong ve ark., 1981). Bu nedenle, bağımlı ebeveyn ilişki modeline tanık olan bireylerin kendi ilişkilerinde de benzer bağımlı tutumlar geliştirmesi ve ilişki becerilerinin sınırlı olması beklenebilir. Bu bireylerde, partner tarafından

kontrol edilme ya da ilişkide kontrolünü kaybetme düşüncesi evlilik korkusunu tetikleyebilmektedir (Curtis ve Susman, 1994). Nazari ve ark. (2015), kendini başkalarına bağımlı hisseden bireylerin evlilik korkusu taşıdıklarını ve bunun kök aile ilişkileriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bağımlı bireylerin sosyal ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterdiği ve sağlıklı ilişkiler kurmakta zorlandıkları ifade edilmiştir. Öte yandan, ilişki becerileri gelişmiş bireylerin evliliğe daha yüksek motivasyonla yaklaştıkları ve evlilik kaygısı düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır (Onay, 2023; Rajabi ve ark., 2017). Tüm bu bulgular, bağımlı ebeveyn ilişki algısının bireylerde evlilik kaygısını artırabileceğini ortaya koymaktadır.

Evlilik Rol Beklentileri ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkiler

Eşitlikçi evlilik rol beklentileri ile evlilik kaygısı arasında negatif; geleneksel evlilik rol beklentileri ile evlilik kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Literatürde bu bulguyla tutarlı ve tutarsız bazı çalışma sonuçları mevcuttur. Sönmez (2022), eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen bireylerin evlilik kaygısı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tosun ve Yazıcı'nın (2021) yaptığı çalışmada geleneksel rol beklentilerine sahip bireylerde romantik ilişkiye yönelik akılcı olmayan inançların daha fazla olduğu görülmektedir. Kaufman (2000) tarafından yapılan çalışma da eşitlikçi rollere sahip erkeklerin evlenme olasılıklarının geleneksel rollere sahip olanlara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar (Çavdar, 2013; Kaufman, 2000; Öcal Yüceol, 2016; Tosun ve Yazıcı, 2021; Yalçın ve ark., 2017; Yiğit, 2022) olduğu gibi desteklemeyen çalışmalar (Akyazı ve ark., 2022; Arıkan, 2020; Keldal, 2021; Sönmez, 2022) da mevcuttur. Araştırma bulgusuyla çelişen çalışmalarda; eşitlikçi evlilik rollerine sahip bireylerin evlilikte beklentilerinin karşılanamayacağına ilişkin endişelerinin evlilik kaygısına neden olabileceği; geleneksel rolleri benimseyen bireylerin ise evliliği toplumsal bir yaşam ödevi olarak görmelerinden ötürü kendilerini evlilik yaşantısına hazır hissetmelerinin evlilik kaygısını azaltabileceği belirtilmiştir (Akyazı ve ark., 2022; Arıkan, 2020; Keldal, 2021; Sönmez, 2022). Ancak literatür incelendiğinde; geleneksel bakış açısında özellikle evlilik sonrası aile içi rollerde kadının ev işlerinden ve erkeğin evin geçimini sağlamasından sorumlu olmasına yönelik birtakım eşitlikçi olmayan inançlara rastlanmaktadır (Baş ve Cengiz, 2018; Hiller ve Philliber, 1986; Morgan ve Walker, 1983; Yorgancılar, 2023). Toplumun bu rollerin yerine getirilmesi noktasındaki beklentileri evlilik çağındaki bireylerin üzerlerinde baskı hissetmelerine yol açmaktadır (Baş ve Cengiz, 2018). Eşitlikçi bakış açısında ise bireyler daha esnek, demokratik ve bağımsız özelliklere sahiptir (Budak ve Küçükşen, 2018; Dunn, 1960; Mickelson ve ark., 2006; Pollak, 1963). Bu bağlamda evlilikte geleneksel rolleri benimseyen bireylerin daha fazla kaygı yaşaması, eşitlikçi rol beklentilerine sahip bireylerin ise daha az kaygı duyması olasıdır.

Ebeveyn İlişki Tutumları ve Evlilik Rol Beklentileri Arasındaki İlişkiler

Algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile evlilik rol beklentileri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Otoriter ve ilgisiz tutumlar geleneksel rol beklentileriyle pozitif, eşitlikçi beklentilerle negatif ilişkiliyken; koruyucu tutumlar daha çok eşitlikçi beklentilerle ilişkilidir. Demokratik tutumlar eşitlikçi rol beklentileriyle pozitif ilişkili olup, yalnızca annenin demokratik tutumu geleneksel beklentilerle negatif ilişkilidir. Bağımlı ilişki tutumları ise geleneksel rol beklentileriyle pozitif, eşitlikçi beklentilerle negatif yönde ilişkilidir. Literatürde çalışma bulgularının desteklendiği araştırmalar mevcuttur. Bu kapsamda Tosun ve Yazıcı'nın (2021) çalışmasında, babaya yönelik algılanan otoriter, koruyucu ve bağımlı ilişki tutumları ile geleneksel evlilik rolleri arasında pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, otoriter ve bağımlı baba tutumları eşitlikçi rol beklentileriyle negatif yönde ilişkiliyken; demokratik baba tutumu eşitlikçi rol beklentileriyle pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Anneye yönelik algılanan koruyucu ve bağımlı tutumlar geleneksel evlilik rolleriyle pozitif yönde ilişkilidir. Öte yandan,

ilgisiz anne tutumu eşitlikçi rol beklentileriyle negatif yönde, koruyucu ve demokratik anne tutumları ise pozitif yönde ilişkilidir. Buna göre bireylerin anneden ve babadan edindikleri evlilik rollerini kendi evlilik rol beklentilerine aktardıkları söylenebilir. Öte yandan ebeveyn ilişki tutumları geleneksel ve eşitlikçi evlilik rolleri ile benzerlik göstermektedir. Örneğin otoriter tutuma sahip eşler ilişkide baskınken ilgisiz eşler birbirlerine karşı duyarsız olabilir. Koruyucu tutuma sahip eşler aşırı duyarlı ve korumacı iken, bağımlı tutuma sahip eşlerin ise fedakâr davranışlara sahip oldukları söylenebilir. Geleneksel tarzdaki evlilik rollerinde de eşlerin otoriter (Canel, 2011; Dunn, 1960), ilgisiz (İmamoğlu, 1993), koruyucu (İmamoğlu, 1991) ve bağımlı (Fitzpatrick, 1987; İmamoğlu, 1993; Tarhan, 2018; Tekin Çatal ve ark., 2018) ilişki rollerine rastlanmaktadır. İmamoğlu'nun (1993) çalışmasına göre geleneksel aile yaşantısına sahip olan bireylerin evliliklerini anne-babalarının evlilik ilişkilerine benzettikleri bilinmektedir. Çalışma sonucu bu araştırmadan elde edilen bulgularla tutarlıdır. Demokratik tutumda ise eşler arasındaki ilişkide saygı, eşitlik, duyarlılık ve sorumluluk kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu durumda demokratik tutumun eşitlikçi evlilik rollerini (Botkin ve ark., 2000; Budak ve Küçükşen, 2018; Canel, 2011; Eken, 2006; İmamoğlu, 1993; Morgan ve Walker, 1983) yansıttığı söylenebilir. Demokratik ilişki tutumuna sahip ebeveynlerin çocuklarını demokratik tutumlarla yetiştirdiği (Eken, 2006) ve bireyin demokratik tutumları ailede gözlemleyerek öğrendiği (Özpolat, 2010) düşünüldüğünde ailesinde demokratik eş rollerine tanık olan bireylerin eşitlikçi evlilik rollerini benimsemesi beklenebilir.

Evlilik Kaygısı Üzerinde Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumlarının Yordayıcılığı

Araştırma bulgularına göre anne ve babaya yönelik algılanan otoriter, ilgisiz ve bağımlı ilişki tutumları evlilik kaygısını pozitif yönde; koruyucu ve demokratik ilişki tutumları evlilik kaygısını negatif yönde yordamaktadır. Literatür incelendiğinde; bireylerin evlilikle ilgili tutum ve davranışları üzerinde ebeveyn ilişkilerinin yordayıcılığına dair pek çok bulguya rastlanmıştır. Örneğin algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili çalışmalardan biri olan, Öziş'in (2016) evli bireyler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada anne demokratik ilişki tutumunun evlilik doyumunu pozitif, baba ilgisiz ilişki tutumunun ise evlilik doyumunu negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Tükel (2018) de araştırmasında evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerini anne demokratik ilişki tutumunun pozitif, anne bağımlı ilişki tutumunun negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Çopuroğlu'nun (2022) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin duygusal ilişkideki mutluluk düzeyleri üzerinde anne bağımlı ilişki tutumunun negatif yönde, baba koruyucu ilişki tutumunun pozitif yönde anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir. Araştırma sonuçlarında yer almayan otoriter tutuma ilişkin ise Tosun ve Yazıcı (2021) baba otoriter ilişki tutumunun romantik ilişkide akılcı olmayan inançlarla pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Tetik (2018) de anne ve baba otoriter ilişki tutumu düzeyi yükseldikçe bireylerin oyun gibi aşk biçimini benimsedikleri, diğer bir ifadeyle evliliğe sıcak bakmayan romantik ilişki biçimine sahip olduklarını bulgulamıştır. Bulgular değerlendirildiğinde bu araştırmadan elde edilen bulguların literatürle uyumlu olduğu değerlendirilebilir. Buna göre anne-baba arasındaki ilişki biçiminin bireylerin romantik ilişki ve evliliğe yönelik tutum ve davranışlarını açıklama gücüne sahip olduğu; anne-baba arasındaki yakınlığın ve eşitlikçi yaklaşımların (koruyucu ve demokratik tutum) bireylerin evliliğe ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerine katkı sağladığı, dolayısıyla evlilik kaygısı düzeylerinin daha düşük olduğu; mesafeli ya da partner ilişkisinde dengenin gözetilmediği ilişki tutumlarının (otoriter, ilgisiz, bağımlı) ise bireylerin olumsuz evlilik tutumu geliştirmeleri üzerinde etkili olduğu, bu nedenle evlilik kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Evlilik Kaygısı Üzerinde Evlilik Rol Beklentilerinin Yordayıcılığı

Araştırma bulgularına göre eşitlikçi evlilik rol beklentileri evlilik kaygısını negatif yönde yordarken geleneksel rol beklentileri ise evlilik kaygısını pozitif yönde yordamaktadır.

Literatürdeki çalışmalarda bu araştırmadan elde edilen bulguların desteklendiği görülmektedir. Örneğin Akyazı ve ark. (2022) yaptığı çalışmada eşitlikçi evlilik rol beklentilerinin bekâr bireylerin evlilik tutumunu pozitif yönde yordayan bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Evlilik rol beklentileri ile ilgili diğer çalışmalar ise daha çok evli bireyler üzerinde yapılmış ve rol beklentilerinin çeşitli değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Pollock ve ark. (1990) eşitlikçi rol beklentilerinin çiftler arasındaki evlilik iletişimini pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Helvacıoğlu ve Eliüşük Bülbül (2022) de evlilikte olumlu çatışma çözme stilini eşitlikçi rol beklentilerinin pozitif, geleneksel rol beklentilerinin ise negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığını bulgulamışlardır. Tetik (2023) ise eşitlikçi ve geleneksel rol beklentilerinin evlilik doyumunu pozitif yönde yordama gücüne sahip olduğunu ancak eşitlikçi rol beklentilerinin açıklama gücünün daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Rabin ve Shapira-Berman (1997) tarafından yapılan çalışmada da evlilikte eşitlikçi rol paylaşımının kadınların evlilik mutluluğunu pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan eşitlikçi cinsiyet rolü tutumunun evli bireylerin evlilik kalitesini (Kodan, 2013; Risman ve Johnson-Sumerford, 1998) ve evlilik uyumunu (Akpinar ve Kırlioğlu, 2020) pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Bulgulardan hareketle eşitlikçi rol beklentilerine sahip bireylerin evlilikle ilgili tutum ve inançlarının olumlu olması beklenebilir. Geleneksel rol beklentilerinin ise romantik ilişkide akılcı olmayan inançlarla (Tosun ve Yazıcı, 2021a) ve ilişkide kaygılı-kaçınan bağlanma stili (Yiğit, 2022) ile pozitif yönde ilişkili olduğunu gösteren bulgular mevcuttur. Geleneksel evliliklerdeki keskin ve katı rol ayırımına (İmamoğlu, 1993; Öz Soysal ve ark., 2020; Schwartz, 1994) karşın eşitlikçi yaklaşımda ev içi rol ve sorumluluklar eşit ve esnektir (Dunn, 1960; Laws, 1971; Rogers ve Amato, 2000). Aynı zamanda geleneksel olanlara kıyasla eşitlikçi bireylerin romantik ilişkilere yönelik daha işlevsel inançlara sahip oldukları (Çavdar, 2013; Ganong ve Coleman, 1992; Öcal Yüceol, 2016) ve evlilik tutumlarının daha olumlu olduğu (Ogletree, 2015; Yalçın ve ark., 2017) yönünde bulgular mevcuttur. Bu bağlamda, eşitlikçi rol beklentilerine sahip bireylerin evliliğe dair daha esnek ve olumlu düşünceler geliştirdiği, bu durumun da evlilik kaygılarını azalttığı söylenebilir. Geleneksel rol beklentilerine sahip bireylerde ise evliliğe dair katı öğrenmeler, dengesiz rol dağılımları ve toplumsal baskılar evlilikle ilgili stres düzeyini artırabilir.

Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, bekâr bireylerin ebeveyn ilişki tutumları, evlilik rol beklentileri ve evlilik kaygıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmakta ve ebeveyn ilişki tutumları ve evlilik rol beklentileri evlilik kaygısını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

Öneriler

Bu çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlara bağlı olarak belirlenen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Otoriter, mesafeli ve bağımlı ebeveyn tutumlarının evlilik kaygısını artırdığı bulgusu doğrultusunda; aile danışmanlığı süreçlerinde bireylerin ebeveynleriyle olan ilişkilerine odaklanan psikoeğitimsel ve terapötik müdahaleler tasarlanabilir.
2. Geleneksel evlilik rolleriyle ilgili katı inançların evlilik kaygısını artırdığı göz önünde bulundurularak, bireysel danışmada ve grup danışmalarında bu inançların sorgulanmasına yönelik bilişsel-davranışçı müdahaleler uygulanabilir.
3. Eşitlikçi rol beklentilerinin evlilik kaygısını azalttığı dikkate alınarak, alanında uzman kişiler tarafından bu konuda bireylerin bilinçlenmesini sağlayacak grup çalışmaları ve seminerler düzenlenebilir.
4. Evlilik kaygısı yaşayan bireyler için, gerçekçi evlilik beklentilerinin geliştirilmesine ve ilişki içi iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik psikoeğitim grupları oluşturulabilir.

5. Danışanların ebeveyn tutumlarına ilişkin algıları, evlilikle ilgili düşünce ve inançlarını şekillendirdiği için aile ve evlilik danışmanlığı süreçlerine dahil edilebilir.
6. Danışanların aile geçmişlerini analiz etmelerine olanak tanıyan genogram ve benzeri uygulamalar, aile danışmanlığı süreçlerinde etkili biçimde kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, M., Sürücü, Ş. G., Köroğlu, C. O. & Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93–100. <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>
- Akın, M. (2022). *Evlenmemiş bireylerde evlilik kaygısı düzeyinin belirlenmesi, ruhsal hastalık riski ve yaşam kalitesi ile ilişkisinin araştırılması* (Tez No: 769649). [Tıpta Uzmanlık Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi].
- Akpınar, B. & Kırlioğlu, M. (2020). Bazı değişkenler açısından evlilik uyumunun incelenmesi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun evlilik uyumuna etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736–746. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/selcuksbmyd/issue/57972/664571>
- Aksakal, İ. (2022). Üniversite öğrencilerinin evlilikle ilgili beklenti ve tutumlarının belirlenmesi: (Erzincan örneği). *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 168–184. <https://doi.org/10.46790/erzisosbil.1183975>
- Akyazı, K. G., Çıtak, Ş. & Tosun, C. (2022). Evlilik tutumunun bir yordayıcısı olarak evlilik rol beklentileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 931–948. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1107960>
- Arıkan, G. (2020). *Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumlarında toplumsal cinsiyetin ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların rolü* (Tez No: 620042). [Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi].
- Baş, E. & Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem*, 2(2), 5–27. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/imgelem/issue/38228/441956>
- Berger, P. & Kellner, H. (1964). Marriage and the construction of reality: An exercise in the microsociology of knowledge. *Diogenes*, 12(46), 1–24. <https://doi.org/10.1177/039219216401204601>
- Botkin, D. R., Weeks, M. O. & Morris, J. E. (2000). Changing marriage role expectations: 1961–1996. *Sex Roles: A Journal of Research*, 42(9-10), 933–942. <https://doi.org/10.1023/A:1007006702410>
- Budak, H. & Küçükşen, K. (2018). Türkiye’nin sosyal transformasyon sürecinde Y kuşağının “toplumsal cinsiyet rolü” tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 561–576. <https://doi.org/10.17755/esosder.335865>
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyükarıslan, İ. B. (2023). *Aldatma eğilimi ve ilişki inançlarıyla algılanan ebeveyn ilişki tutumları ilişkisi* (Tez No: 824848). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi].
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (27. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Tez No: 210292). [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi].

- Canel, A. N. (2011). *Evlilik ve aile hayatı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Coleman, M. & Ganong, L. H. (1984). Effect of family structure on family attitudes and expectations. *Family Relations*, 33(3), 425–432. <https://doi.org/10.2307/584713>
- Curtis, J. M. & Susman, V. M. (1994). Factors related to fear of marriage. *Psychological Reports*, 74(3), 859–863. <https://doi.org/10.2466/pr0.1994.74.3.859>
- Cüceloğlu, D. (2022). *Evlenmeden önce* (21. bs.). Kronik Kitap.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları* (Tez No: 342485). [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Çelik, E. & Erkilet, G. (2019). Evlilik kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 47–57. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egebad/issue/45417/524077>
- Çelik, E. & Öziş, G. (2016). Algılanan ebeveyn ilişkisi ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(2), 50–66. <https://doi.org/10.30703/cije.321396>
- Çiftci, Z. & Gülaçtı, F. (2019). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ve flört kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1282–1309. <https://doi.org/10.26466/opus.553036>
- Çopur, Z. & Şafak, Ş. (1999). Gençliğin evliliğe ilişkin rol beklentilerinin oluşması. *Eğitim ve Bilim*, 23(113), 54–59. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5321>
- Çopuroğlu, A. V. (2022). *Üniversite öğrencilerinde duygusal ilişki mutluluğu: duygusal ilişki biçimleri, algılanan ebeveyn ilişkisi ve duygusal öz yeterliğin yordayıcılığı* (Tez No: 736998). [Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi].
- Doğru, D. (2017). *Algılanan anne baba tutumlarının eş seçme stratejileri ve evlilik tutumu ile ilişkisi* (Tez No: 525400). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Dunn, M. S. (1960). Marriage role expectations of adolescents. *Marriage and Family Living*, 22(2), 99–111. <https://doi.org/10.2307/347324>
- Dyer, W. G. (1962). Analyzing marital adjustment using role theory. *Marriage and Family Living*, 24(4), 371–375. <https://doi.org/10.2307/349110>
- Eken, H. (2006). Toplumsal cinsiyet olgusu temelinde mesleğe ilişkin rol ile aile içi rol etkileşimi: Türk silahlı kuvvetlerindeki kadın subaylar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 247–281. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61781/923631>
- Fereydonpour, Z., Kalhour, S., Mohseni, F. & Namjoo, F. (2020). Comparison of the effectiveness of schema therapy and imago therapy on fear of marriage and attitudes about romance and mate selection in girls. *Applied Family Therapy Journal (AFTJ)*, 1(1), 100–124. <https://journals.kmanpub.com/index.php/aftj/article/view/233>
- Fitzpatrick, M. (1987). Marriage and verbal intimacy. V.J. Darlege ve J.H. Bery (Ed.), *Self-disclosure: Theory, research and therapy* (1. bs.) içinde (ss. 131–154). Springer Science + Business Media.
- Ganong, L., Coleman, M. & Brown, G. (1981). Effect of family structure on marital attitudes of adolescents. *Adolescence*, 16(62), 281–288.

<https://www.proquest.com/docview/1295859743?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>

- Ganong, L. H. & Coleman, M. (1992). Gender differences in expectations of self and future partner. *Journal of Family Issues*, 13(1), 55–64. <https://doi.org/10.1177/019251392013001004>
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10. bs.). Boston: Pearson.
- Grest, C. V., Amaro, H. & Unger, J. (2017). Longitudinal predictors of intimate partner violence perpetration and victimization in Latino emerging adults. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(3), 560–574. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0663-y>
- Güler, K. (2021). *Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No: 665258). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi].
- Gümüş, R. (2021). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin öz anlayış ve algılanan ebeveyn ilişkisinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No: 693872). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Günindi Ersöz A. (2011). Türkiye’de boşanma olgusu ve kadına yönelik aile içi şiddet ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (43), 249–264. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9547/119241>
- Hacıoğlu, A. (2023). *Evlilik tutumunun duygusal öz-yeterlik ve çatışma eylem stilleri açısından yordanması* (Tez No: 781116). [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Helvacıoğlu, H. N. & Eliüşük Bülbül, A. (2022). Evli bireylerin çatışma çözüm stilleri, bağlanma stilleri ve evlilik rol beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SEBED*, 1(1), 1–14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/selcuksebed/issue/78100/1317477>
- Hiller, D. V. & Philliber, W. W. (1986). The division of labor in contemporary marriage: Expectations, perceptions, and performance. *Social Problems*, 33(3), 191–201. <https://doi.org/10.2307/800704>
- Hurvitz, N. (1965). The marital roles inventory as a counseling instrument. *Journal of Marriage and the Family*, 27(4), 492–501. <https://doi.org/10.2307/350189>
- Hünler, O. & Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99–108. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0003698&lng=1>
- İmamoğlu, O. (1991). Aile içinde kadın-erkek rolleri. *Türk Aile Ansiklopedisi* içinde (ss. 832–835). Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı.
- İmamoğlu, O. (1993). Değişen dünyada değişen aile-içi roller. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi* (1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iukad/issue/729/7875>
- Kağıtçıbaşı, Ç. & Sunar, D. (1997). Familie und Sozialisation in der Türkei. B. Nauckund ve U. Schönpluf (Eds.), *Familien in verschiedenen Kulturen* içinde (ss. 145–161). De Gruyter Oldenbourg. <https://doi.org/10.1515/9783110511482-009>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi* (31. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaufman, G. (2000). Do gender role attitudes matter? *Journal of Family Issues*, 21(1), 128–144. <https://doi.org/10.1177/019251300021001006>

- Keldal, G. (2021). Evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklentiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 1–10. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.662290>
- Kestir, K. (2021). *Evlilik kaygısının yordayıcısı olarak beden algısı, cinsel benlik şeması ve ana-babaya bağlanma stilleri* (Tez No: 691845). [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi].
- Kodan, S. (2013). *Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rolleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No: 331738). [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Köksal, B. (2017). *Evlilik rol beklentileri ölçeğinin geliştirilmesi* (Tez No: 481311). [Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi].
- Köksal, B. & İlhan, T. (2018). Evlilik rol beklentileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(1), 300–319. <https://doi.org/10.12984/egedfd.378847>
- Laws, J. L. (1971). A feminist review of marital adjustment literature: The rape of the Locke. *Journal of Marriage and Family*, 33(3), 483–516. <https://doi.org/10.2307/349848>
- Mangus, A. R. (1957). Role theory and marriage counseling. *Social Forces*, 35(3), 200–209. <https://doi.org/10.2307/2573502>
- Mickelson, K. D., Claffey, S. T. & Williams, S. L. (2006). The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and marital quality. *Sex Roles: A Journal of Research*, 55(1–2), 73–82. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9061-8>
- Morgan, C. S. & Walker, A. J. (1983). Predicting sex role attitudes. *Social Psychology Quarterly*, 46(2), 148–151. <https://doi.org/10.2307/3033851>
- Nazari, N. H., Yousefi, Z. & Doost, H.T. (2015). Multiple relationships between personality traits, attachment style and self-differentiation with fear of marriage among students of Tehran university. *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, 4(2), 55–60. <https://bepls.com/jan2015/11f.pdf>
- Ogletree, S. M. (2015). Gender role attitudes and expectations for marriage. *Journal of Research on Women and Gender*, 5, 71–82. <https://digital.library.txst.edu/server/api/core/bitstreams/d17832cf-17bf-4f1b-964a-69f758dc7501/content>
- Onay, S. (2023). *Yetişkin bireylerdeki evlilik kaygısı ve ilişkideki karar verme becerilerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi* (Tez No: 820777). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi].
- Öcal Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* (Tez No: 441119). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi].
- Öz Soysal, F. S., Uz Baş, A. & Aysan, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin evlilik beklentisine yönelik nitel bir çalışma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 241–253. <https://doi.org/10.17679/inuefd.491512>
- Öz, F. (2022). *Evlilik kaygısının evliliğe yüklenen anlam, toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve psikolojik esneklik ile ilişkisi* (Tez No: 777686). [Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi].
- Öziş, G. (2016). *Evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi ilişkisi* (Tez No: 431347). [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].

- Özpolat, D. A. (2010). Ailede demokratik sosyalleşme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20), 9–24. <https://doi.org/10.21560/spcd.60893>
- Payat, Ş. & Öksüz, Y. (2022). Genç yetişkinlik çağındaki bireylerin evlilik kaygısı ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 621–642. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/71575/999417>
- Pollak, O. (1963). Social determinants of family behavior. *Social Work*, 8(3), 95–101. <https://www.jstor.org/stable/23708098>
- Pollock, A. D., Die, A. H. & Marriott, R. G. (1990). Relationship of communication style to egalitarian marital role expectations. *The Journal of Social Psychology*, 130(5), 619–624. <https://doi.org/10.1080/00224545.1990.9922953>
- Rabin, C. & Shapira-berman, O. (1997). Egalitarianism and marital happiness: Israeli wives and husbands on a collision course? *The American Journal of Family Therapy*, 25(4), 319–330. <https://doi.org/10.1080/01926189708251076>
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice: Original edition*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9z6v>
- Riggio, H. & Weiser, D. (2008). Attitudes toward marriage: Embeddedness and outcomes in personal relationships. *Personal Relationships*, 15(1), 123–140. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2007.00188.x>
- Risman, B. J. & Johnson-Sumerford, D. (1998). Doing it fairly: A study of postgender marriages. *Journal of Marriage and Family*, 60(1), 23–40. <https://doi.org/10.2307/353439>
- Rogers, S. J. & Amato, P. R. (2000). Have changes in gender relations affected marital quality?. *Social Forces*, 79(2), 731–753. <https://doi.org/10.1093/sf/79.2.731>
- Saral, E. (2018). *Yetişkinlerde cinsiyet algısı ile algılanan ebeveyn ilişkisinin ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu ilişkilerinin incelenmesi* (Tez No: 514288). [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi].
- Schwartz, P. (1994). *Peer marriage: How love between equals really works*. New York: Free Press.
- Sezer, S. (2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No: 593139). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Sönmez, N. (2022). *Evlenmemiş genç bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, evlilik tutumları ve evlilik kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No: 705661). [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Spann, A. L. (1989). *Developing a scale to measure codependency*. [Yüksek Lisans Tezi, Texas Tech University]. <https://ttu-ir.tdl.org/server/api/core/bitstreams/919fba92-5efd-43ac-9af5-b24b55123854/content>
- Tarhan, N. (2018). *Mutlu evlilik psikolojisi* (26. bs.). Timaş Yayınları.
- Tekin Çatal, M., Kalkan, M. & Vural Batık, M. (2018). Evlilik tipleri ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 498–523. <https://doi.org/10.26466/opus.485281>
- Tetik, P. (2023). *Evli bireylerin evlilik rol beklentileri ile evlilik doyumları arasındaki yordayıcı ilişkiler* (Tez No: 820872). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].

- Tetik, S. (2018). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile aşka dair görüşler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No: 512471). [Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi].
- Tosun, C. & Yazıcı, H. (2021). Algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların evlilik rol beklentileri üzerindeki etkisi: Geleneksel mi, eşitlikçi mi?. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 173–188. <https://doi.org/10.33417/tsh.781374>
- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* (Tez No: 589862). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Turan, R. (2018). *Üniversite öğrencilerinde gönül ilişkisinde şiddete yönelik tutumlar ile toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma boyutları, benlik saygısı ve sosyal onay arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No: 524880). [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Tükel, M. (2018). *Evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin duygusal zekâ ve algılanan ebeveyn ilişkisi yönünden incelenmesi* (Tez No: 494254). [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi].
- Türkiye İstatistik Kurumu. (Şubat, 2023). *Evlenme ve boşanma istatistikleri, 2022*. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2022-49437>
- Uzun, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, duyguları yönetme becerilerine ve algılanan ebeveyn ilişkilerine göre incelenmesi ilişkisi* (Tez No: 651219). [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Ünal, E., Ağralı, C. & Timur Taşhan, S. (2022). Bekâr kadınlarda evlilik kaygısının gebelik öncesi doğum korkusuna etkisi: Kesitsel bir araştırma. *Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(7), 254–261. <https://doi.org/10.55433/gsbld.181>
- Ünver, Ö., Tolan, B., Bulut, F. I. & Dağdaş, C. (1986). *12–24 yaş gençlerin sosyo-ekonomik sorunları*. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Yalçın, H., Arslan Kılıçoğlu, E. & Acar, A. (2017). Gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Journal of International Social Research*, 10(52), 858–865. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1942>
- Yavuzer, H. (2011). Yaygın anne baba tutumları. N. Türkyılmaz Catic (Ed.), *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları* 1. bs.) içinde (ss. 12-36). Timaş Yayınları.
- Yazıcı Çelebi, G. (2017). Ergenlerde sosyal kaygı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(5), 1729–1736. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/348807>
- Yiğit, M. Ç. (2022). *Yetişkinlerin ilişki rol beklentilerinin yordanmasında aile iklimi ve romantik ilişkideki bağlanma stiline rolü* (Tez No: 747102). [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Yorgancılar, S. (2023). Ankara’da evlenme hazırlığında bulunan çiftlerin evlilik rol beklentileri. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 605–629. <https://doi.org/10.56720/mevzu.1232923>

Research Article

The Examination of the Relationships Between Perceived Parental Relationship Attitudes, Marriage Role Expectations, and Marriage Anxiety of Unmarried Individuals

Bekâr Bireylerin Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları, Evlilik Rol Beklentileri ve Evlilik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Merve TATARHAN & Sare TERZİ İLHAN

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Individuals of marriageable age may experience marriage anxiety due to factors such as the unpredictability of post-marriage life, the anticipated change in lifestyle, and not fully knowing their future partner. Various factors have been discussed in the literature to explain marriage anxiety. Among these, the family—being the smallest social unit and the first context of socialization—plays a central role in shaping individuals' perspectives on marriage. For this reason, the relationship attitudes that individuals observe in their parents form the basis for the formation of certain expectations regarding their marriage processes, leading to positive or negative effects on their feelings, thoughts, and beliefs about marriage. Therefore, since it has been observed that the parental relationship, especially the maternal one, affects individuals' perspectives on marriage in individuals of marriageable age, one of the variables investigated in this study with marriage anxiety is perceived parental relationship attitude. Therefore, another variable considered in this study, which is thought to be related to marriage anxiety, is marriage role expectations. Marriage role expectations are behaviors in which spouses define what they should do and how they should behave in the marriage process. The purpose of this study was to examine the relationships between unmarried individuals' perceived parental relationship attitudes, marriage role expectations, and marriage anxiety.

Methods

The survey model was used in line with the purpose of the research. The convenience sampling method was used to determine the study group. The study group consists of 602 people, 195 of whom are male and 407 of whom are female, aged between 18 and 30 and unmarried. The Marriage Anxiety Scale, the Perceived Parental Relationship Scale, and the Marriage Role Expectations Scale were used. The SPSS 22.00 program was used to analyze the research data. Pearson Correlation Analysis, Simple Linear Regression Analysis, T-Test Analysis for Independent Groups, Pearson Correlation Analysis, and One-Way ANOVA Analysis were performed in the research.

Results and Discussion

According to the analysis results, there are significant relationships between marriage anxiety and all of the perceived parental relationship sub-dimensions. A low-level positive significant relationship was found between participants' marriage anxiety and both maternal and paternal authoritarian attitudes. It was observed that there were moderate-level positive significant relationships between the mother's distant relationship attitude and the father's distant relationship attitude sub-dimensions and marriage anxiety. When the protective attitude, one of the perceived parental relationship sub-dimensions, was examined, it was seen that there were low-level negative significant relationships between the mother's protective attitude perception and the father's protective attitude perception sub-dimensions and marriage anxiety. In the

perceived democratic parental relationship sub-dimension, it was seen that there were moderate-level negative significant relationships between the mother's democratic relationship attitude perception and the father's democratic relationship attitude perception and marriage anxiety. Finally, in the dependent sub-dimension, there were low-level positive significant relationships between the mother's dependent relationship attitude and the father's dependent relationship attitude and marriage anxiety. Also, there were significant relationships between the marriage role expectations of unmarried individuals and their marriage anxiety. There was a moderate negative significant relationship between the egalitarian marriage role expectations sub-dimensions of marriage role expectations and marriage anxiety. There was a low positive significant relationship between the traditional role expectations sub-dimension of marriage role expectations and marriage anxiety. There was a low level of positive significant relationship between the mother's authoritarian attitude and traditional marriage role expectations. Conversely, a low level of negative significant relationship was found with egalitarian marriage role expectations. However, no statistically significant relationship was found between the father's authoritarian relationship attitude sub-dimension and traditional marriage role expectations, and egalitarian marriage role expectations. A moderate positive relationship was found between the perception of the mother's distant relationship attitude and traditional marriage role expectations. Conversely, a moderate negative relationship was observed with egalitarian marriage role expectations. The father's distant relationship attitude was moderately and positively associated with traditional marriage role expectations, and moderately and negatively associated with egalitarian marriage role expectations. While no significant relationship was found between the mother's perceived protective attitude and traditional marriage role expectations, a low-level positive relationship was found between the father's protective attitude and these expectations. A low-level positive relationship was also observed between protective attitudes and egalitarian marriage role expectations. In the democratic sub-dimension of the perceived parental relationship, there was a low level of negative significant relationship between the perceived democratic relationship attitude of the mother and traditional marriage role expectations; and there was a moderate level of positive significant relationship between egalitarian role expectations. While there was no statistically significant relationship between the perceived democratic attitude of the father and traditional marriage role expectations; it was seen that there was a low-level positive significant relationship between them and egalitarian role expectations. In the dependent sub-dimension, there was a moderate level of positive significant relationship between the level of perception of the mother as having a dependent relationship attitude and traditional marriage role expectations; and there was a moderate level of negative significant relationship between them and egalitarian marriage role expectations. While there was a moderate level positive significant relationship between the perceived dependent relationship attitude of the father and traditional marriage role expectations; A moderate negative significant relationship was found between egalitarian marriage role expectations and traditional role expectations. Egalitarian role expectations, traditional role expectations, mother's authoritarian relationship attitude, father's authoritarian relationship attitude, mother's distant relationship attitude, father's distant relationship attitude, mother's protective relationship attitude, father's protective relationship attitude, mother's democratic relationship attitude, father's democratic relationship attitude, mother's dependent relationship attitude and father's dependent relationship attitude variables were seen to be significant predictors of marriage anxiety. In conclusion, the study revealed that both perceived parental relationship attitudes and marriage role expectations are significant predictors of marriage anxiety in unmarried individuals. The findings underscore the importance of early familial dynamics and role conceptualizations in shaping attitudes toward marriage.